

Rola rodziny w zapobieganiu zaburzeniom zachowania młodzieży

*„Największym problemem
wychowawczym nie jest to,
że młodzież nie słucha
dorosłych,
ale że ich naśladuje”*

Życie rodzinne powinno być oparte na zasadach gwarantujących miłość i przyjaźń rodzicielską. Jest to niezwykle ważne, ponieważ olbrzymią rolę w kształtowaniu charakteru dziecka i jego wychowaniu odgrywa dom i rodzina. Dom powinien być wypełniony miłością i życzliwością między domownikami. To właśnie rodzina jest źródłem pierwszych więzi emocjonalnych. To właśnie w niej dziecko nawiązuje trwałe kontakty i uczy się pewnych zachowań społecznych.

Rodzice,
niezależnie od tego czy chcą, czy nie,
**są pierwszymi nauczycielami
i wychowawcami swojego dziecka.**
Szkoła jedynie wspomaga działania rodziny
w rozwoju dziecka.

Rodzina stanowi środowisko, w którym stosunki między rodzicami a dziećmi powinny być swobodne, bez przymusu i sformalizowanych zobowiązań. Pogodny nastrój, serdeczność i wzajemne zrozumienie tworzą właściwy klimat do życia. Dziecko wychowane w takich warunkach, nie sprawia kłopotów wychowawczych, rozwija się prawidłowo. Jeżeli nie zapewnimy tego naszym dzieciom, będziemy mieli do czynienia z pojawiającymi się trudnościami i niepowodzeniami szkolnymi oraz wychowawczymi.

Pierwszymi przejawami trudności wychowawczych, które mogą być spowodowane złym funkcjonowaniem dziecka w rodzinie są: agresja, bójki, zazdrość, kradzież, wandalizm, infantylizm, nieśmiałość, nadpobudliwość, wagary, używanie alkoholu i narkotyków.

Przedstawię teraz kilka przykładów prowokujących tego typu zachowanie.

Dobre stosunki w rodzinie rodzą w dziecku poczucie emocjonalnego bezpieczeństwa, natomiast niewłaściwy stosunek rodziców do dziecka można uznać za główne źródło kłopotów wychowawczych.

Brak akceptacji jest powodem chłodu uczuciowego i odtrącenia. Za przewinienia rodzice stosują surowe kary fizyczne i psychiczne. Osiągnięcia dziecka są przemilczane, niedostrzegane, potknięcia zaś wyolbrzymiane. Dlatego też, dzieci odrzucone, nieakceptowane przez rodziców okazują się agresywne, źle się uczą, są kłótniwe, wyrażają sprzeciw, a nawet bunt.

- Aby zapobiec zaburzeniom zachowania swoich dzieci, rodzice muszą stosować wobec nich pozytywne postawy rodzicielskie.

Właściwe postawy to:

- **AKCEPTACJA DZIECKA**
- **WSPÓŁDZIAŁANIE Z DZIECKIEM**
- **DANIE MU ROZUMNEJ SWOBODY**
- **UZNAWANIE PRAW DZIECKA**

Niewłaściwe postawy to:

- **POSTAWA ODTRĄCAJĄCA**
- **POSTAWA UNIKAJĄCA**
- **POSTAWA NADMIERNIE WYMAGAJĄCA**
- **POSTAWA NADMIERNIE CHRONIĄCA**

RADOŚĆ

P**O**MOC

DOM

ZRO**Z**UMIENIE

C**I**EPŁO

ZAUFAN**N**IE

ZAB**A**WA

Niektórzy rodzice przyjmują postawę nadmiernie wymagającą. Rodzice krytyczni wymagają od dzieci dużych osiągnięć i nigdy nie są z nich zadowoleni.. Nie licząc się z indywidualnymi predyspozycjami dziecka chcą je kształtować według z góry założonego wzoru. Jeśli wymagania przekraczają możliwości dziecka, wówczas zaczyna ono cofać się w swym rozwoju i nabiera przekonania o swej niskiej wartości. Surowość rodziców, zwłaszcza połączona z karami fizycznymi, może wywołać buntowniczość i agresję. Rygorystyczne wymagania mogą doprowadzić do nadpobudliwości nerwowej, która zmniejsza odporność psychiczną. Uczniowi nadpobudliwemu bardzo trudno jest sprostać obowiązkom szkolnym.

- Krańcowo przeciwna, lecz także negatywna jest **postawa nadmiernie chroniąca**. Podejście rodziców do dziecka jest wówczas bezkrytyczne. Niepowodzenia dziecka w szkole są tłumaczone niesprawiedliwością nauczyciela. W takich warunkach normalny rozwój dziecka i jego poprawne zachowanie są utrudnione.

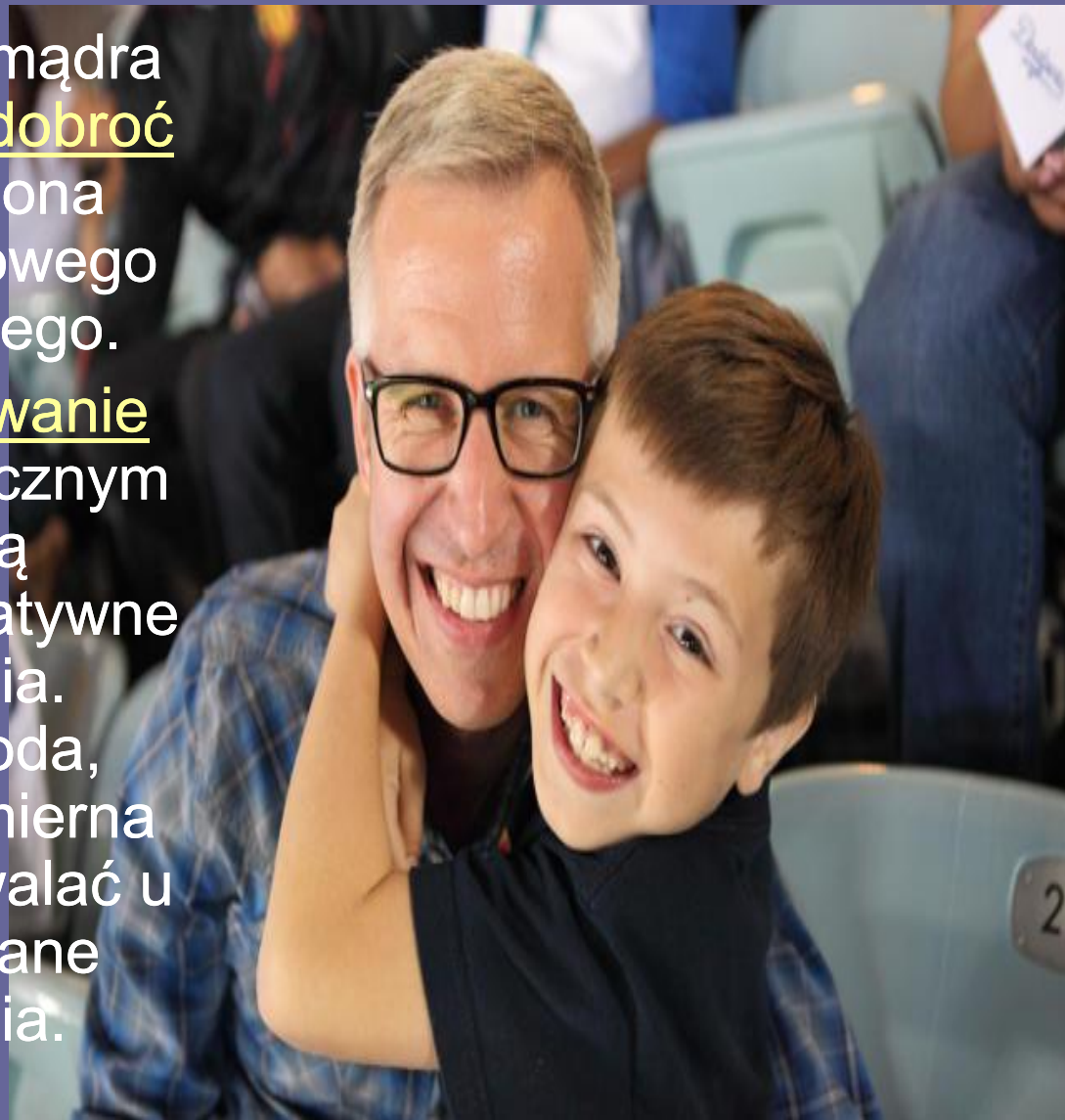
- **Postawa nadmiernej akceptacji** zniekształca osobowość dziecka. Dzieci takie stają się często zarozumiałe, zbyt pewne siebie, oschłe uczuciowo. Rodzice tolerując różne ich zachowania przyczyniają się do tego, że dzieci nie panują nad swoimi emocjami, są wybuchowe. Są bezradne życiowo. Dlatego stosujemy postawy takie, które będą sprzyjały rozwojowi dziecka.
- **Bardzo ważnym elementem w zapobieganiu zaburzeniom zachowania młodzieży jest zaspokajanie podstawowych potrzeb dziecka.**

Ogromnie ważna jest mądra
miłość, życzliwość, dobroć
rodzicielska. Jest ona
warunkiem prawidłowego
rozwoju psychicznego.

Akceptacja i poszanowanie
praw dziecka w znacznym
stopniu niwelują
pojawiające się negatywne
formy zachowania.

Nadmierna swoboda,
podobnie jak i nadmierna
kontrola mogą wyzwać u
dziecka niepożądane
formy zachowania.

Jedną z najważniejszych jest potrzeba bezpieczeństwa. Dziecko przeżywa niepokój, kiedy w ferworze kłótni rodzice grożą odejściem, a ono zastanawia się co z nim będzie. W życiu dziecka starszego, ogromnie ważna jest potrzeba uznania. Dorastającą młodzież cechuje bowiem ostry krytycyzm nie tylko w stosunku do innych, lecz także wobec własnej osoby. Starajmy się mówić dzieciom, że je kochamy, gdyż one oczekują potwierdzenia naszych uczuć.

Dzieci karane za przejaw agresji przez rodziców zachowują się bardzo brutalnie poza domem i w szkole. Brzmi to paradoksalnie, ale rodzice, którzy stosują kary fizyczne wobec agresywnie zachowujących się dzieci, modelują właśnie te wzory zachowań, które pragną wyeliminować. Dzieci w obawie przed biciem kłamią, uciekają z domu. Dziecko jak gąbka wchłania wszelkie formy przymusu i nacisku, przemocy stosowanej przez dorosłych, starszych kolegów, rówieśników i w momencie niepowodzenia wybucha, wyładowując złość najpierw na przedmiotach, później na przypadkowych osobach.

Pamiętajmy, zatem że przemoc rodzi przemoc. W systemie wzmocnień pozytywnych powinny decydować nagrody stosowane w miarę często, ale też nie za każde zachowanie. Kara fizyczna rodzi agresję. Dzieci przejawiające agresję powinny być kontrolowane i otaczane szczególną opieką przez rodziców, wychowawców, pedagoga szkolnego.

- **Jednym ze sposobów powstrzymywania dziecka od niebezpiecznych zachowań są zakazy i nakazy.** Rodzice również często jak nakazy i zakazy stawiają dziecku warunki chcąc tą drogą zmobilizować je do większego wysiłku i lepszych osiągnięć. Niejednokrotnie zakaz poparty jest karą. Każda kara musi być głęboko przemyślana i uzasadniona. Najczęściej stosowanym środkiem karania jest bicie, a więc przemoc fizyczna. Bicie dzieci daje najczęściej efekty pozorne i krótkotrwałe, pozostawia skutki wyraźnie ujemne.

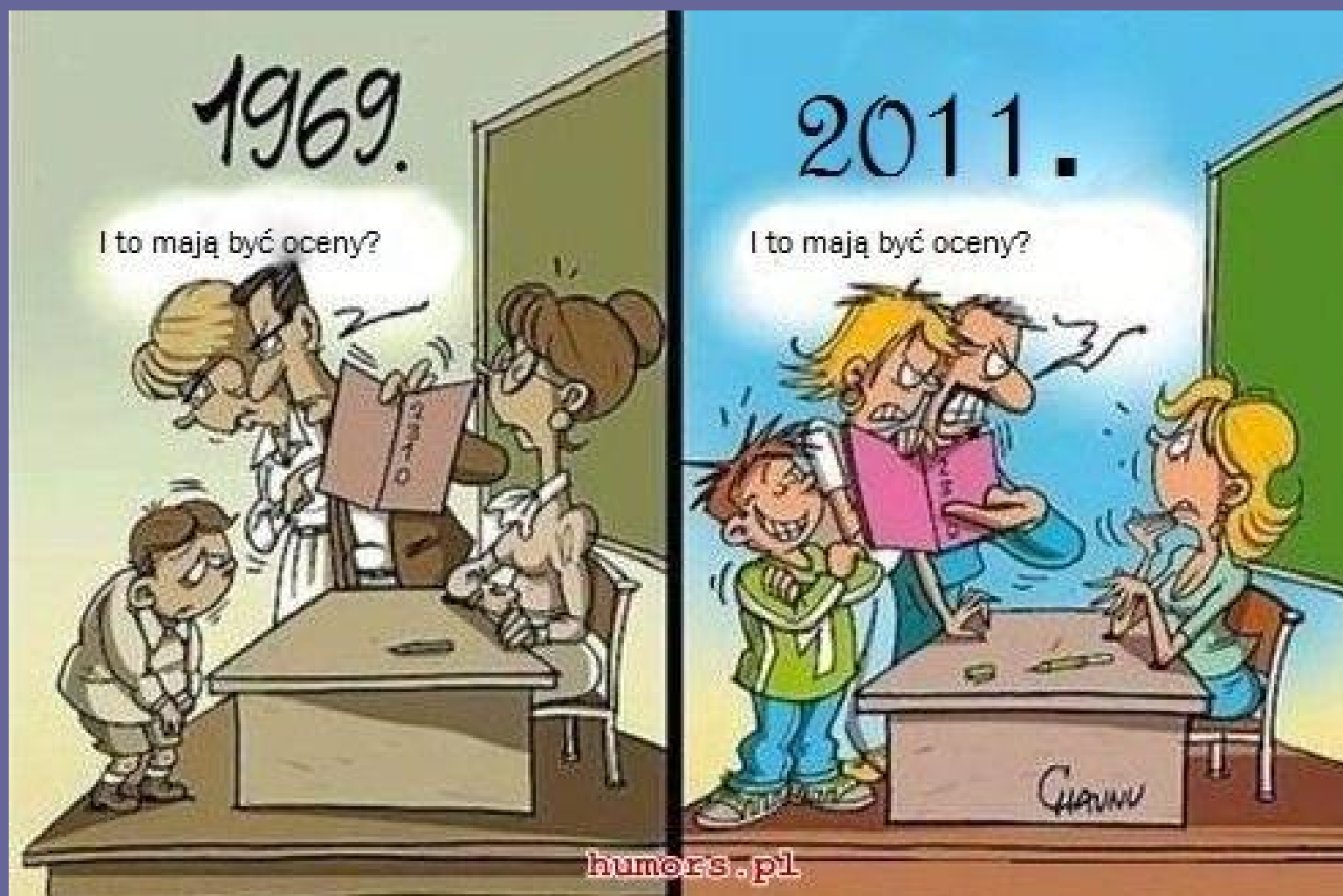

- **Rodzina to pierwszy wychowawca dziecka.** Najważniejszym zadaniem wychowawczym jest prawidłowa socjalizacja dziecka, która polega na wdrożeniu go do funkcjonowania z ludźmi. Ukazywanie wzorów moralnego postępowania ułatwia mu opanowanie zachowań pożądanых, a unikanie niewłaściwych. **Dziecko obserwuje różne zachowanie rodziców i przenosi je na świat ludzi dorosłych.** W obecności dzieci rodzice muszą szczególnie wnikliwie kontrolować nie tylko własne słownictwo, ale i stany emocjonalne.

© EJ White - Fotolia.com

Niektórzy rodzice krytykują nauczycieli w obecności dziecka. Jest to częsty błąd, gdyż uczeń przed kolegami powtarza zasłyszane opinie, czuje się pewny siebie. Nie uznając autorytetu nauczyciela, dziecko nie poddaje się oddziaływaniom wychowawczym.

W normalnych, kochających się rodzinach również spotyka się próby używania alkoholu, papierosów czy narkotyków przez dzieci. Należy wówczas w porę zareagować i nie dopuścić do utrwalenia się nałogów. Najlepszym zabiegiem profilaktycznym jest umożliwienie dzieciom atrakcyjnego spędzania czasu wolnego na zajęciach objętych kontrolą wychowawczą, dawanie własną postawą pozytywnych wzorców, tłumaczenie konsekwencji nałogów.

Ważną rolę w wychowaniu dziecka odgrywa konsekwencja obojga rodziców.

- **Przyczyną trudności wychowawczych** mogą być również niewłaściwe i nieuzgodnione przez rodziców sposoby **nagradzania i karania**. W takich warunkach wychowawczych wszystko staje się względne, a więc dla każdego czynu naganego można znaleźć usprawiedliwienie. Bywa też tak, iż czasami stosują kary, innym razem są pobłażliwi. Dziecko pozbawione mądrej kontroli i sankcji poza domem często przejawia zachowanie agresywne. W okresie dorastania brak kontroli prowokuje do wykroczeń, do szukania granicy rodzicielskiej tolerancji. Podobnie niekonsekwentne są wymagania dotyczące uczenia się w domu. Rygorystycznie żąda się siedzenia nad książką przez kilka godzin jednego dnia, innym razem zapomina się o tym, że dziecko powinno odrabiać lekcje. Nieskoordynowane oddziaływania rodziców dezorientują dziecko, wytwarzają stany niepokoju, które bywają redukowane za pomocą zachowań negatywnych.

Na zachowanie i postawę młodzieży duży wpływ mają media, w tym szczególnie telewizja. Rodzice powinni kontrolować i ograniczać oglądanie telewizji przez dziecko. Należy uczyć dzieci krytycznego i selektywnego oglądania telewizji, aby świadomie dokonywały wyboru oglądanych treści. Czas, jaki dziecko poświęca na oglądanie telewizji oraz gry komputerowe, ma zasadniczy wpływ na jego skłonności do zachowań agresywnych.

- **Przyczyną zmian w zachowaniu się dziecka może być również proces dojrzewania.** Zmienność nastrojów jest uciążliwa dla rodziny, z jej powodu wybuchają konflikty i nieporozumienia. Rodzice nie powinni ingerować w intymny świat przeżyć swojego dorastającego dziecka. Zwłaszcza nietaktem ogromnym byłoby odczytywanie, a następnie komentowanie osobistych notatek czy ukrywanego pamiętnika. Nastolatka można głęboko zranić brakiem dyskrecji. Nie będzie miał do nas zaufania, odczuje żal i urazę, będzie czuł się skrzywdzony, nieszczęśliwy i bezsilny wobec brutalności rodzica. Może wówczas lekceważyć jego polecenia, mimo kar.

Reasumując, można stwierdzić, że każde naganne zachowanie musi być analizowane przez rodziców i dorastającego. Zwłaszcza powtarzające się negatywne sposoby postępowania wymagają wnikliwej kontroli i zapobiegania ich utrwalaniu się.

*Wychowanie dzieci to ciężka, męcząca,
wyczerpująca i zarazem odpowiedzialna
praca. Pamiętajmy, że to, co damy swoim
dzieciom, zarówno to, co dobre, jak i to, co
złe jest balastem- one przekażą swoim
dzieciom. Rodzicielstwo dostarcza ogromnej
satysfakcji i wielu rzeczywistych radości.
Dzieci są, jakie są i od nas zależy, jakimi się
staną.*

*Staranie, aby wyrośli z nich wspaniali ludzie -
oto cel, dla którego warto ponosić trudy
codziennego życia i wychowywania
potomstwa.*

